

2. Draaiboek voor het optimaliseren van de aanpak van pesten en geweld op school.

2.1 Toelichting bij hefboominstrument 2

Oorsprong

Het instrument dat zo dadelijk wordt voorgesteld, kwam tot stand vanuit de samenwerking met scholen in het basis- en middelbaar onderwijs. Alle scholen hadden hetzelfde doel voor ogen: ze ondervonden dat hun aanpak van pesten en geweld tekort schoot en daarom gingen ze op zoek naar een hulpmiddel (en ondersteuning) om die aanpak te verbeteren.

Het 'draaiboek' is bedoeld voor schoolleiders, de schoolleiding (middenkader) en voor al wie begaan is met het op punt stellen van de schoolaanpak van pesten en geweld. Het betreft een ondersteunend werkinstrument waarmee het beleidsteam, de cel leerlingen-begeleiding, een themagebonden werk- of verbetergroep aan de slag kan gaan om de bestaande schoolaanpak tegen het licht te houden en na te gaan waar die aanpak kan worden veranderd, versterkt of verder uitgewerkt.

Het draaiboek is een doe-instrument dat uitnodigt tot reflectie en dialoog. Het zet de gebruikers op weg om doelgerichte initiatieven voor te stellen en uit te werken.

Op drie manieren uitgeprobeerd

Tot dusver werd er op drie manieren met het instrument gewerkt:

- *Stuur- of werkgroepformule:*

In een aantal scholen en één MPI werd het instrument pas op tafel gelegd nadat het voltallige schoolteam geïnformeerd werd over het thema 'pesten op school'. Dit informatief vormingsmoment vond telkens plaats tijdens de voormiddag van een studiedag. 's Namiddags werd het team opgesplitst en kregen de teamleden aparte opdrachten. Zoals afgesproken boog de lokale stuur- of werkgroep (werkgroep, cel leerlingenbegeleiding, pedagogische stuurgroep, antipesteam, ...) zich samen met de persoon die instond voor de nascholing, over het instrument. Belangrijk om weten is dat deze mensen telkens een duidelijk mandaat hadden meegekregen van de schoolleider: zij stonden in voor het optimaliseren van de huidige schoolaanpak en mochten een actieprogramma uitwerken.

Eerst werd het draaiboek bekeken en werd bij elk onderdeel uitgelegd wat er diende te gebeuren en met welke bedoeling. Nadat het geheel was bekeken, werden de opdrachten aangevat. Een namiddag volstaat echter niet om alle taken of opdrachten af te werken en/

of te bespreken. Zo wordt elke groep verplicht om zo gauw mogelijk en op eigen kracht de onvoltooide stappen af te werken. Zo komt het initiatief bijna onmiddellijk in handen van de school. Dit gebeurt op het ogenblik dat de motivatie en ijver hoog zijn. De school kan echter blijven rekenen op extern advies (via e-mail, telefoon of een opvolggesprek met de begeleider).

- *Netwerking met schoolteamdelegaties (BaO en SO apart):*

Het draaiboek werd tevens aangeboden aan enkele schoolteamdelegaties. Zij kwamen samen in het kader van een vormingscyclus rond het thema ‘pesten en geweld op school’. Elke delegatie bestond uit minstens twee en maximum vijf vertegenwoordigers per deelnemende school. Minstens een vertegenwoordiger moest deel uitmaken van de schoolleiding.

Ook hier werden de deelnemers eerst thuisgebracht in het thema om pas daarna kennis te maken met het instrument. Vervolgens werden ze verzocht om het ‘draaiboek’ mee te nemen naar hun school en daar de eerste opdrachten af te werken samen met de leden van hun leidinggevend team en/of met de lokale stuurgroep/werkgroep. Die opdracht herhaalde zich tot de hele draaiboekbundel was afgewerkt.

Dit leverde bijzonder boeiende uitwisselingsmomenten op bij de daarop volgende ontmoetingen tussen de deelnemende schoolteamdelegaties. Eens te meer werd aangetoond dat scholen bijzonder graag leren aan en van elkaar.

- *Autonome aanpak*

In enkele gevallen werden schoolteams louter telefonisch op de hoogte gesteld van de inhoud en het opzet van dit hefboominstrument. Telkens ging het om scholen die vastbesloten waren om hun antipestwerking te verbeteren en die daartoe een interne werkgroep (waarvan in sommige gevallen ook ouders deel uitmaakten) hadden opgericht.

Toepassing van de Whole School Approach

Bij het uitwerken van dit instrument is bewust rekening gehouden met de eigenheid van een integrale aanpak (WSA). Dit drukt zich onder andere uit in:

- het verder doortrekken van de zogenaamde ‘vijfsporenaanpak’ van D. Olweus.²²,
- het combineren van taakgerichte opdrachten met procesgerichte gesprekvoering en reflectieoefeningen,
- het nastreven van een coherente aanpak door in te spelen op meerdere structurele elementen (zorglijnen afstemmen, integraal preventiekader, ...),

²² Olweus ontwierp als eerste een schoolomvattend actiepakket om pesten te helpen voorkomen en terugdringen. Hij koos meteen voor een aanpak waarbij vijf doelgroepen voor ogen werden gehouden: de gepeste leerlingen, de pestende leerlingen, de omstanders, de leerkrachten en de ouders. Elk van deze doelgroepen moet worden meegenomen in het actieplan dat scholen op het getouw moeten zetten en waarbij sprake is van informeren, sensibiliseren, verantwoordelijkheid opnemen en gepast remediëren. Omdat het om specifieke actiesporen gaat, spreekt men sindsdien van ‘de vijfsporenaanpak’. Cf. Olweus, D. (1992) Treiteren op school. Omgaan met pestkoppen en zondebokken in de klas. Amersfoort: Collegeuitgevers: 96. Zie ook: Stevens & Van Oost (1994); B. van der Meer (1988), De zondebok in de klas. Nijmegen: Uitg. Berkhout.

- het versterken van het draagvlak door gebruik te maken van participatieve werkvormen,
- het afstemmen van acties en initiatieven op de vragen en noden van de verschillende betrokkenen,
- het zo concreet mogelijk verbeelden van alle stapstenen die nodig zijn om het pad van preventie naar remediëring te kunnen voltooien,
- ...

2.2 Draaiboek voor het optimaliseren van de aanpak van pesten en geweld op school

Om praktische redenen vindt u het draaiboek op de volgende bladzijde. Dit laat toe het document apart af te printen en te gebruiken.